

VILÁG- TÖRTÉNET

11. (43.) évfolyam 2021. 1.

A BÖLCSÉSZETTUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT
TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZETÉNEK FOLYÓIRATA

- **AKLAN ANNA**
GÁNDHÍ JELENTŐSÉGE
- **SZENKOVICS DEZSŐ**
GÁNDHÍ-RECEPCIÓ A MAGYAR NYELVTERÜLETEN
- **SÁGI PÉTER**
MAHÁTMÁ GÁNDHÍ EMLÉKEZETE MA, A FIATAL INDIÁBAN
- **GÜNSBERGER DÓRA**
GÁNDHÍ ÁBRÁZOLÁSA PAKISZTÁNBAN. „HIVATALOS”
TÖRTÉNETÍRÁS ÉS PERCEPCIÓK
- **RENNER ZSUZSANNA**
BÁPÚDZSÍ HALHATATLAN TÖRTÉNETE. A GÁNDHÍ-KONOGRÁFIA
RÉTEGEI
- **SZIVÁK JÚLIA**
MAHÁTMÁ GÁNDHÍ A FILMVÁSZNON

VILÁGTÖRTÉNET
A Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Történettudományi Intézetének folyóirata

Szerkesztők
Skorka Renáta (főszerkesztő)
Bíró László, Martí Tibor, Vámos Péter
(szerkesztők)

Szerkesztőbizottság
Glatz Ferenc (elnök), Borhi László, Erdődy Gábor,
Fischer Ferenc, Fodor Pál, Klaniczay Gábor,
Majoros István, Mihalik Béla Vilmos,
Pók Attila, Poór János

TARTALOM

Mahátmá Gándhí alakja a történelemben és a kulturális emlékezetben (Ittész Máté)	1
<i>Tanulmányok</i>	
Aklan Anna: „Az Igazság és az Erőszakmentesség olyan ősieik, mint a hegyek.” Gándhí jelentősége	5
Szenkovics Dezső: Gándhí-recepció a magyar nyelvterületen	21
Sági Péter: Mahátmá Gándhí emlékezete ma, a fiatal Indiában	43
Günsberger Dóra: Gándhí ábrázolása Pakisztánban. „Hivatalos” történetírás és percepciók	53
Renner Zsuzsanna: Bápúdzsi halhatatlan története. A Gándhí-ikonográfia rétegei	77
Szivák Júlia: Mahátmá Gándhí a filmvásznon	97
<i>Nagyító</i>	
Fejérdy András: „Az amerikai érdekek európai ügynöksége”? XII. Piusz keleti politikájának historiográfiai mérlege	111
<i>Szemle</i>	
Magyarországi Anjouk és avignoni pápák. A szentszéki–magyar kapcsolatok I. Károly uralkodása alatt (Barabás Gábor)	145
I. (Nagy) Lajos és Mária uralma (Urbán Máté)	148
„A szomszédos Magyarországon az utóbbi napokban az ellenforradalom garázdálkodik...” Az 1956-os magyar forradalom csehszlovák dokumentumai (Janek István)	154

Jelen számunkat Ittész Máté szerkesztette

I. (Nagy) Lajos és Mária uralma¹

Csukovits Enikő újonnan megjelent monográfiája *Az Anjouk Magyarországon* című könyv 2012-ben kiadott első kötetének (*I. Károly és uralkodása, 1301–1342*) folytatása. A Károly Róbert uralkodását követő Anjou-időszakot mutatja be: Nagy Lajos és Mária uralmát. A mű új megközelítésben vizsgálja Magyarország középkori történelmének egyik legdicőségesebb korszakát, azt az időszakot, amikor jelentős volt az ország nemzetközi befolyása, és a lovagi kultúra virágkorát élte hazánkban. A történelmi köztudatban úgy él, hogy sokat tudunk az Anjou-kor második feléről, a szerző azonban felhívja a figyelmet arra, hogy az időszak vizsgálatakor még mindig számos fehér folttal találja szemben magát a középkorkutató. Ennek oka egyrészt az, hogy Nagy Lajos uralkodásának második felétől kezdve nagyon kevés forrást adtak ki (az Anjou-kori oklevéltár kötetei ugyan folyamatosan készülnek, de még nem jutottak el a vizsgált időszak második feléig); másrészt pedig az, hogy a hazai kutatás alig hasznosította a külföldi elbeszélő forrásokat és a külföldi szakirodalmat.

Csukovits Enikő újítása a korábbi munkákhoz képest, hogy széles nemzetközi kitekintésben vizsgálja az Anjou-kort. Felhasznált forrásai között nemcsak a hazai oklevelek és krónikák jelennek meg, hanem olyan elbeszélő munkák, mint Domenico da Gravina, a három (Giovanni, Matteo, Filippo) Villani, Jan Długosz színes krónikái vagy Luxemburgi Károly önéletírása. Ezek mellett további, a hazai irodalomban kevésbé ismert itáliai elbeszélő forrásokat is bevon, mint *Az Albertiek édenkertje*, a *Chronicon Regiense*, a *Cronaca Carrarese* stb. További újdonság, hogy az I. kötet megjelenése óta a téma vizsgálata újabb kutatási eredményekkel gazdagodott: megjelent a Csukovits Enikő által szerkesztett *L'Ungheria angioiana* című olasz nyelvű tanulmánykötet, amely szintén hatással volt jelen munkára. A felhasznált szakirodalom is széles palettájú: az Anjou-kutatás első legjelentősebb, a századfordulón és a két világháború között megjelenő munkáitól (Pór Antal, Miskolczy István) Engel Pál és Mályusz Elemér tanulmányain át egészen a legkurrensebb irodalomig tart. Egyedül Bertényi Iván művei közül lehetett volna több monográfiát, tanulmányt megemlíteni.

A munka szerkezete sokban hasonlít az előző kötetéhez. Kronológiai és tematikus szálak egyaránt meghatározzák a felépítését. A 12 fejezetből kilenc foglalkozik Nagy Lajossal, az utolsó három az 1382–1395 közötti időszakokkal. Az első főfejezet Lajos trónra lépését mutatja be, majd a következő a nápolyi hadjáratokat, a harmadik fejezet az 1351-es törvények keletkezési körülményeiről szól, a következő három főfejezet Nagy Lajos további hadjárataival és diplomáciájával foglalkozik. Végül az udvari életről, az udvari reprezentációról

¹ Csukovits Enikő: *Az Anjouk Magyarországon*. II. köt. I. (Nagy) Lajos és Mária uralma (1342–1395). Bp., Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, 2019. 178 p. (Magyar Történelmi Emlékek. Értekezések.)

és az uralkodó portréjáról olvashatunk egy-egy fejezetet. Az utolsó három fejezet az Anjoukor végét mutatja be: a „nőuralom” zavaros időszakát, Durazzói Kis Károly kérészéletű uralmát és Zsigmond trónra lépését. A szerző az Anjou-ház kronológiáját nem 1387-ig, Zsigmond koronázásáig viszi, hanem Mária királynő haláláig, 1395-ig, így betekintést nyerhetünk a Zsigmond-kor első néhány évének történéseibe is.

Az első fejezetben a szerző beszámol Nagy Lajos neveltetéséről, trónra kerüléséről és első intézkedéseiről. Hangsúlyozza, hogy a fiatal uralkodónak apjával ellentétben már egy konszolidált, virágzó ország kormányzását kellett átvennie. Itt esik szó arról is, hogy Lajos anyja, Piast (Łokietek) Erzsébet szinte fia uralkodásának végéig jelentős befolyással rendelkezett a kormányzati és a diplomáciai életben. A 16 éves király az Árpádok hagiográfiai legitimitációját és az Anjouk lovagi hagyományát ötvözve teremtette meg a lovagkirályi reprezentációt. Fiatal kora ellenére Lajos radikális változtatást hajtott végre a kormányzati eliten belül: háttérbe szorította a Károly uralkodása alatti legbefolyásosabb bárókat: a Drugethket, Mikcs bánt és Szécsényi Tamást, és újabb családokra támaszkodott (Lackfiak, Szécsiek), de a tisztségek folytonos cserélgetésével igyekezett elejét venni annak, hogy az egyes bárók kezében túl nagy hatalom összpontosuljon.

Az Endre elleni merénylet és a nápolyi hadjáratok bemutatását nem *in medias res* kezdi a szerző a második fejezetben, hanem először bemutatja a miliót: a virágzó kultúrájú nápolyi udvart kusza érdekeivel és intrikáival. Ezután a *Bárány a farkasok között* című alfejezetben rátér Endre meggyilkolásának közvetlen előzményeire. A nápolyi hadjáratokat – a korábbi feldolgozásokkal ellentétben – nem kizárólag Kükülleire és a Névtelen Minoritára támaszkodva mutatja be, hanem több olasz krónikás munkáját is megszólaltatja. A *Lajos, Szicília és Jeruzsálem királya* című alfejezetben Csukovits Enikő a magyar szakirodalomban kevésbé ismert témát mutat be a nemzetközi Anjou-kutatás eredményei alapján: Lajos nápolyi kormányzatát és intézkedéseit.

A harmadik főfejezet az 1351-es törvényeket elemzi. Itt a szerző hangsúlyozza, hogy Lajos a „hatalom teljességével” uralkodott Magyarországon: a szokásjogot nem vette figyelembe, országgyűlést pedig csak egyszer hívott össze. Az 1351-es országgyűlést főleg a nápolyi hadjáratban részt vett nemesség kollektív kiváltságokkal való ellátására hívták össze. Az ekkor kiadott törvények hűen tükrözik a 14. századra lezajlott társadalmi változásokat. Az „una eademque libertas” és az ősiség nemesi alkotmányunk alapköveivé váltak. Az ősiség a fiúsításhoz és a „nova donatiohoz” hasonlóan igyekezett kizárni az oldalági rokonokat, közvetetten pedig a királyi birtokállományt gyarapította. Az „egy és ugyanazon szabadság” az egységes nemesi réteg létrejöttét kodifikálta. A kilencedet kezdetben az irtásfölddel és szőlővel rendelkező jobbágyoktól szedték, hogy megakadályozzák a kevésbé tehető nemesek jobbágyainak elvándorlását. A törvény a kulcsos városokat felmentette a kilenced fizetése alól, ami a városi polgárság fejlődésére utal. Az uralkodó számos városnak adott falépítési kiváltságot, fejlesztette a külkereskedelmet.

A következő fejezetek Nagy Lajos további hadjárait és külpolitikai lépéseit mutatják be. A király jelentős külpolitikai eredményének számít Dalmácia visszaszerzése Velencétől. A hosszan elhúzódó dalmáciai hadjáratokat és a Velence elleni katonai akciókat a szerző többek között dalmát (*Obsidio Jadrensis*) és itáliai krónikák (a Villaniak krónikája, Lorenzo de Monacis verses krónikája) segítségével mutatja be. Csukovits Enikő hangsúlyozza, hogy a visszaszerzett tartomány végig megőrizte belső autonómiáját, a magyar intézményrendszer hatása csak a hiteleshelyi oklevéladásban figyelhető meg. Az ötödik fejezet Nagy Lajos nyugati és keleti diplomáciáját vizsgálja. Szó esik a Luxemburgiakkal – különösen IV. Károly császárral – és a Habsburgokkal való kapcsolatáról. A továbbiakban a szerző a király szöve-

vényes balkáni politikáját mutatja be. A délvidéki hadjáratoknak és a vazallus államok kialakításának vallásos okai is voltak, Lajos ezeket kvázi keresztes hadjáratoknak tekintette. VI. Ince pápa Nagy Lajost „az Úr atlétájának” nevezte balkáni térítő tevékenysége miatt. Lajos az itáliai politikában pápaellenes volt, azonban a Balkánon nagymértékben támogatta a pápaság katolizációs törekvéseit. A keresztes eszme Lajos számára a környező területeken élő pogányok, patarénusok és ortodoxok erőszakos megtérítését jelentette: nem vezetett hadat a terjeszkedő Oszmán Birodalom ellen és nem csatlakozott Lusignan Péter Szentföldre irányuló harcához sem.

A *lengyel–magyar perszonálunió* című fejezet a pogány litvánok ellen viselt „keresztes hadjáratok” bemutatásával kezdődik. A fejezet második része Lajos lengyelországi uralmával foglalkozik. A törvényes fiú utóddal nem rendelkező III. Kázmér már 1339-ben unokaöccsének ígérte a lengyel trónt, Lajosnak 31 évet kellett várnia, hogy azt elfoglalhassa. A lengyel–magyar perszonálunió belül az uralkodó számára Magyarország végig elsőbbséget élvezett. Mindössze három alkalommal látogatta meg új országát, a kormányzást anyjára, a lengyel származású Łokietek Erzsébetre bízta, aki csak fokozta a belpolitikai zűrzavart. A szerző hangsúlyozza, hogy a lengyel történeti köztudatban máig nagyon pejoratív kép él Nagy Lajos uralmáról. Ennek egyik oka, hogy Jan Długosz Czarnkowi János erősen torzító krónikáját használta fel az 1370-es évek bemutatásához. A lengyel történetírás nem dolgozta fel kellőképpen Lajos uralmát, sokan azt állítják, hogy egyáltalán nem törődött a lengyel közügyekkel, ennek cáfolata az 1374-es kassai privilégium.

A *Nagy Lajos udvarában* című fejezet a király fő és mellékrezidenciáit, az udvar lakóit és a kormányzati változásokat mutatja be. A visegrádi és a budai udvar, valamint a diósgyőri és a zólyomi várkastély ismertetéséhez a szerző az írott források mellett régészek és művészettörténészek munkáit is felhasználta. Ebben a fejezetben hívja fel a figyelmet az 1370-es években történt elitváltásra, ami korántsem volt olyan radikális, ahogy a korábbi történetírás feltételezte. A Lackfiak részleges háttérbe szorulása, valamint Garai Miklós, Demeter érsek és Szepesi Jakab befolyásának növekedése jellemezte ezt az időszakot. Az utóbbi kettőnek fontos szerepe volt az ekkor végbement kancelláriai és bírósági reformokban. Szepesi Jakab az új hivatalnoki réteg, a jogtudó világi értelmiségi fő képviselője volt. A főként diplomáciai feladatokat végző, külföldi egyetemeken tanult királyi káplánok viszont könnyebben jutottak be az elitbe, mint a káptalani iskolákban tanult világi jogtudósok.

Az *udvari reprezentáció formái* című fejezetben a királyi udvar anyagi kultúrájáról, a kegyes és diplomáciai zárandoklatokról, a dinasztikus szentkultuszról, a kegyes uralkodói alapítványokról, a díszes ereklyékről és oltárokról, a szerzetesrendek támogatásáról, az udvari könyvkultúráról, az Anjou-kori történetírásról, valamint a pécsi egyetem alapításáról olvashatunk. Érdekes kérdéseket vet fel a szerző az Anjou-udvar könyvkultúrájával kapcsolatban. A nápolyi hadjáratok során Nagy Lajos elrendelte Bölcs Róbert könyvtárának Magyarországra szállítását. A király műveltségére, olvasottságára több krónika is utal, de az korántsem biztos, hogy írni is tudott. Az uralkodó által megrendelt munka volt a *Képes krónika* mellett az Arisztotelésznek tulajdonított *Secretum secretorum* című királytükör. Azt azonban nem állíthatjuk biztosan, hogy Nagy Lajos olvasta is ezeket, könyvtárának többi könyvéről pedig alig van adatunk. A pécsi egyetem létrejötté a közép-európai egyetemalapítások sorába illeszkedett. A szerző felhívja a figyelmet arra, hogy a bécsi, a prágai és a krakkói egyetemmel ellentétben a pécsi nem uralkodói központ mellett jött létre. Az egyetem működéséről alig vannak forrásaink. Az alapításban legnagyobb szerepet Vilmos pécsi püspök, titkos kancellár játszott, a jogi kart rövid ideig a hírneves Galvano da Bologna vezette.

A kilencedik fejezet Nagy Lajos portréját mutatja be a hazai és a külföldi krónikás anyag segítségével, valamint röviden értékeli Nagy Lajos uralkodását. Csukovits Enikő hangsúlyozza, hogy az uralkodóról kifejezetten pozitív kép élt a köztudatban. Erre utal egy Bonfininél megjelenő kevéssé ismert anekdota, amely az áruhában igazságot osztó uralkodót mutatja be. Ez a szűzsé a későbbiekben a Mátyással kapcsolatos mesékben jelenik meg. Nagy Lajos uralkodása hosszú, békés és gyarapodó időszak volt, ezért minden társadalmi réteg kedvező képet őrzött meg róla. Küküllei és a Névtelen Minorita elsősorban haditetteit és a kereszténység terjesztésének érdekében kifejtett erőfeszítéseit dicsőíti. Mellékneve egy 15. századi olasz krónikában jelenik meg először „Lodovicus potens” változatban.

A *Királylányok a trónon* fejezettel kezdődik a Nagy Lajos halála utáni Anjou-kor bemutatása. A trónutódlási problémák ismertetéséből megtudjuk, hogy Lajos milyen diplomáciai lépéseket tett, hogy három lányának trónigényét előkészítse. Csukovits Enikő hangsúlyozza, hogy az uralkodó utódlással kapcsolatos terveiről nincsenek igazán pontos információink. Elsőszülött lányát, Katalint Orléans-i Lajossal (V. Károly francia király fiával) jegyeztette el, és nekik szánta volna a Nápolyi Királyságot. Katalin korai halálával azonban ez a terv megghiúsult, ezután rokonát, Durazzói Kis Károlyt támogatta a nápolyi trón megszerzésében. Máriát Luxemburgi Károly császár fiával, Zsigmonddal, Hedviget pedig Habsburg Vilmossal „házasította össze”. Nem egyértelmű viszont, hogy melyik házaspárnak szánta Magyarországot és melyiknek Lengyelországot, ugyanis a krónikák ezzel kapcsolatban ellentétes információkat tartalmaznak. A király halála után a 11 éves Máriát koronázták meg, de a hatalmat anyja, Kotromanic Erzsébet gyakorolta. Erzsébetet korábban nagy hatalmú anyósa, Łokietek Erzsébet háttérbe szorította, 1382-ben azonban az özvegy királyné „átvette a kormánypalcát”. Máriát megkoronáztatta, Zsigmondot azonban nem. A „nőuralom” az országot belpolitikai anarchiába taszította és diplomáciai helyzetét is rontotta. Erzsébet megakadályozta Mária és Zsigmond házasságát, Zsigmondot egy időre kiszorította a hatalomból, és a Katalin halálával elejtett francia diplomáciai szálat vette fel újra. Mária és Orléans-i Lajos tervbe vett házassága azonban diplomáciai szempontból kedvezőtlen lett volna az országra nézve az időközben kitört egyházszakadás miatt. Az 1382–1385 közötti időszakot belviszályok és a bárói ligák szembenállása jellemezte. Az anyakirálynő és hű támasza, Garai Miklós nádor intézkedései – többek között a radikális elitcsere – kiváltották a bárók egy részének ellenállását. A Horváti család vezetésével liga alakult Erzsébet és hívei ellen. Erzsébet miatt a lengyel trón betöltésének kérdése is sokáig váratott magára, az anyakirálynő csak 1384-ben indította útnak Hedviget a lengyel nemesség sorozatos követelésére. Erzsébet uralmának a Horvátiak lépése vetett véget, akik az országba hívták az akkor már nápolyi királyként uralkodó Durazzói Kis Károlyt.

A *véres intermezzo* című fejezet nemcsak Kis Károly rövid életű uralmát és az ellene elkövetett merényletet mutatja be, hanem megismerhetjük belőle a szomorú véget ért uralkodó – a hazai közönség számára szinte teljesen ismeretlen – előéletét. Károlyt Lajos fiatalon Budára hozatta, és az udvarban nevelték. Amint elérte a felnőttkor küszöbét, Horvátország, Dalmácia és Szlavónia kormányzását bízta rá a magyar király. Károly 1370-ben Itáliába utazott és házasságot kötött unokatestvérével, Durazzói Margittal. Az 1370-es évek végén Lajos Velence elleni hadjáratát vezette. Itáliai harcai és diplomáciai tevékenysége során elnyerte a „della pace”, azaz a béketeretető melléknevet. A nápolyi trón megszerzésének lehetősége a nagy nyugati egyházszakadás idején, 1378-ban merült fel, ugyanis Nápolyi Johanna az ellenpápát támogatta. VI. Orbán megfosztotta a királynőt tisztségétől, és Lajosnak ajánlotta fel a trónt. Az idős uralkodó Kis Károlyt bízta meg a nápolyi hadjáratral 1380-ban. Hiába támogatta Johannát harmadik férje, Braunschweigi Ottó, valamint a francia király

öccse, Anjou Lajos, Durazzói Kis Károlynak 1381-re sikerült elfoglalnia Nápolyt. A királynő börtönbe került, azonban még innen is igyekezett mozgatni a Károly elleni szálakat, így végül merénylet áldozata lett 1382-ben. A fejezet a továbbiakban Kis Károly magyar trónra kerüléséről és az ellene elkövetett merényletről szól.

A monográfia *Az Anjou-kor vége* című fejezettel zárul. A Kis Károly halálát követő időszak már a Zsigmond-kort készítette elő. A fejezet főszereplője Luxemburgi Zsigmond, aki akkor még brandenburgi őrgrófként igyekezett megszerezni a magyar koronát. A királynők fogsága alatt a bárók vették kezükbe a hatalmat, és az 1386-os országtanács megalkotta az országlakók pecsétjét. A zavaros helyzetben a báróknak is királyra volt szükségük, a legalkalmasabb jelölt Zsigmond volt, akivel ligát kötöttek. Zsigmondot számos feltétel betartására kötelezték, majd 1387 márciusában megkoronázták. Zsigmond a magyarországi helyzet rendezése érdekében elzalogosította őrgrófságát morvaországi rokonainak. 1387 nyarán velencei segítséggel kiszabadította Máriát, majd pacifikálta a Délvidéket, leszámolván a Horváti-párttal. *Az uralkodóból feleség, férjből uralkodó* című részben a szerző bemutatja, hogy a társuralkodás során miként került át a hatalom teljes mértékben Zsigmond kezébe, miközben Mária befolyása fokozatosan csökkent. 1388-ra Mária már csak formálisan volt társuralkodó, helyzete egyre inkább „királynéivé” vált: saját udvartartással és önálló birtokkomplexummal rendelkezett, de a kormányzati ügyekbe már nem volt beleszólása. A szerző hangsúlyozza, hogy Nagy Lajos hányattott sorsú idősebb lányáról nagyon keveset tudunk, így a történész nem képes megrajzolni Mária portréját. A róla kialakult negatív képet azonban mindenképpen felül kell írni, ugyanis a „nőuralom” zavaros évei alatt a tizenéves Mária csak báb volt Erzsébet kezében. Húgáról, Hedvigről viszont számos forrás tudósít, főként Jan Długosz krónikája. Hedvig múlhatatlan érdemeket szerzett Jagelló litván fejedelemmel kötött házasságával és a pogány Litvánia krisztianizációjának támogatásával. Hedvig a mai napig hallatlan népszerűségnek örvend Lengyelországban, és az ország nemzeti szentjévé vált.

A kötet végén Csukovits Enikő értékeli az Anjou-kort. Mária 1395-ös halálával nemcsak a magyarországi Anjou-ház halt ki, hanem az Árpádok utolsó leányági sarja is sírba szállt, így a *beata stirps* (öröklődő, dinasztikus szentség) szakrális kontinuitása véglegesen megszakadt. Néhány évtized múlva a nápolyi Anjouk is kihaltak. Károly Róbert az oligarchák leverése után királyi teljhatalommal rendelkezett, és ez jellemezte Lajos negyvenéves uralkodását is. A számos sikeres hadjárat növelte az ország diplomáciai tekintélyét. A békeévek alatt meghatározó társadalmi átalakulás és demográfiai fejlődés ment végbe az országban, melynek külkereskedelmét Nagy Lajos támogatta. Éhínségek és járványok alig érintették Magyarországot. A királyi teljhatalom Mária uralkodása alatt ingott meg először a 14. században, bárói ligák szegültek szembe az uralkodóval. Zsigmond már kénytelen volt a ligákkal együtt kormányozni, a 15. századtól kezdve pedig a nemesség is részt kért a hatalomból. Mindez előkészítette a rendi monarchia kialakulását. Az Anjou-kor vége az országot nemcsak belpolitikai, de külpolitikai kihívások elé is állította, az 1390-es évektől valós fenyegetést jelentett a terjeszkedő Oszmán Birodalom.

A monográfia számos kevésbé ismert történetet, érdekes adalékot is bemutat. Ilyen a Pietro della Gazzata krónikájában említett adat, mely szerint Nagy Lajos leprában halt meg. Csukovits Enikő szerint ez lehet a magyarázata az uralkodó passzivitásának az 1370-es évek második felében, továbbá a hadjáratok elmaradásának. Regényes imposztortörténe-tekről is értesülünk a *Rokonok és vendégek* című részből. Lajos udvarában felbukkant egy ál-András herceg, valamint egy Giannino di Guccio nevű csaló, aki francia trónörökösnek állította magát, ugyanis beszámolója szerint Lajos nagynénjének, Magyarországi Klemenciának és X. Lajosnak volt az elcserélt gyermeke. Nápolyi Johanna tragikus végzetéről is értesü-

lünk a könyvből: Anjou Lajos feleségének írott levelében említi, hogy az idős királynőt Kis Károly zsoldosai két párna között fojtották meg, hogy ne maradjanak külsérelmi nyomok. Arról is olvashatunk, hogy 1376-ban egy szénásszekér lefoglalásának esete vezetett Erzsébet anyakirálynő kíséretének lemeszárlásához Krakkóban.

A könyv stílusa olvasmányos és gördülékeny, a szerző izgalmasan tárja eléink a regénybe illő korszak történéseit, de úgy, hogy közben az olvasó ne vesszen el a részletekben. A könyv struktúrája logikusan felépített. A munka rövidítésjegyzékkel, majd földrajzi- és személynévmutatóval zárul. Az olvasó dolgát megkönnyítette volna, ha a bibliográfia a lábjegyzetek mellett a könyv végén is megjelent volna, esetleg tematikus elrendezésben. A monográfia a nemzetközi Anjou-kutatás keretében vizsgálja a korszakot. A szerző nem megfellebbezhetetlen kijelentéseket tesz, hanem saját kutatási eredményeit veti össze más történészek álláspontjával. Sok esetben felhívja a figyelmet az ismeretek hiányára, ezzel is ösztönözvén a további történészi kutatásokat. A monográfia elsősorban szakmai közönségnek készült, de a középkor iránt érdeklődők is élvezettel forgathatják.

*Urbán Máté**

* A szerző az ELTE Savaria Egyetemi Központ Bölcsészettudományi Centrum Történelem Tanszékének egyetemi adjunktusa (9700 Szombathely, Károlyi Gáspár tér 4., urban.mate@sek.elte.hu).

Ára: 600 Ft
Előfizetőknek: 500 Ft

TERJESZTI A MAGYAR POSTA

Előfizethető személyesen a postahelyeken és a kézbesítőknél, vagy a Központi Hírlap Iroda zöldszáján: 06-80/444-444, e-mailen: hirlapelofizetes@posta.hu, faxon: 1-303-3440, vagy levélben a Magyar Posta Zrt. Központi Hírlap Iroda, Budapest 1008 címen.

Számonként megvásárolható a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézetében (1097 Budapest, Tóth Kálmán utca 4., telefon: 224-6700/4624, 4626 mellék), illetve a Penna Bölcsész Könyvesboltban (1053 Budapest, Magyar utca 40., telefon: 06 30/203-1769).

A Világtörténet 2021-es évfolyamának megjelenését a Magyar Tudományos Akadémia és a Nemzeti Kulturális Alap támogatja

nka
Nemzeti Kulturális Alap